

տողներն արեւմտեան ժողովուրդի օգուտը հետաքրքիր է համարում, եթե կրնան, ապա թէ ոչ գուշակութեամբ արեւմտեան ժողովուրդին ասելու համար։

(Պարսկական)։

ՎԵՐԱԿԱՆԱԿՈՒՄ

Տասնութինը քաղաքի մէջ

Վերսալիոյ ընթացողք հարկաւ պիտի զարմանան այս անուան վրայ առաջին անգամ. այլ երբ Տիւրքիոյ այն խօսքը որ կ'ըսէ «Եւրոպայի մասն մարգարէք յորիցն է զազաւան մարտերէն» Գ. Ի. Գ. աշխարհաւորներն առաջը բերին, և մանաւանդ պատմութեանց ալ ակնարկ մի ընին, ախարի մտաբերեն թէ նոր մարտերէն չիլ մի ալ երած է, կամ յայտնուած։

Ինչոք աւելի զարմանալին առ է, երբ ըստապեալ Եւրոպային մէջ ամբարիշտ Ոչնան մի կ'ըսէ Վրիտանիոյ ճշմարիտ Լատուսութիւնը հերքելու, և ամբարշտութեան ծայրը հասնելով իւր չարամտեանն ալ կը սորայէ, և ամբարիշտ գրուածոյն ամբարիշտ զմայրդին ալ կ'ուեննայ. ըստաւորեալ Եւրոպային մէջ կ'ըսէք Ղազար ափն տեղ սուտ Սեփիս մի կը ներկայացանայ. իւր հրաշքները փոխանակ իւր ծնած քաղաքին մէջ ցուցնելու՝ օտար քաղաքներ կը վաղէ «բայց աս ալ կ'ըսենք թէ հարկաւ խեղճը ըստ միտք դրած է աւետարանին այն խօսքին որ կ'ըսէ՝ «Սարգսի ի գաւառի իւրում պատիւ ոչ ունի»։ (Յովհ. Գլ. Գ. ուստի կ'աճապարէ Կոստանք Վազար սոյն ամսոյ սկիզբները Վալիթ Սեփիս անունով և իւր Տիւրքիոյ ալ հետն ունի Սեփիս անուն. ինքզինքը կը քարոզէր յառնուելը Սեփիսի. իւր վարդապետութիւնը երկու

փարիկ Վաղլիներէն ապաւորեալ տեսարաններու մէջ կ'ամփոփէ «Կոստանքի մէջ իւր վարդապետութիւնը թէ աշխարհային և թէ եկեղեցական միապետական իշխանութեանց հակառակ է. հարկաւ Լատուս ամսոյն դէմ հակադրութիւն մի տնկենալու է. և իւր պատուէրներուն վերջինը վայով կը կիքէ՝ ըսելով. Վայ այն մարդոյն որ կ'ընդգիծանայ իմ հրատարակած պատուէրներուն»։ Եւ կը հրամայէ ամէն ազգի իւր լեզուով թարգմանել իր պատուէրները իբր Լատուս մէջ ընդունած։ Սուրբ Վաղարս եկած էր որպէս թէ իւր Սեփիսի պաշտօնը կատարելով այն է անեղբայրական հասարակապետութեան կեդրոնը հաստատելով Եւրոպայի մէջ, համարձեւան որ ճշմարիտ Սեփիսի համարձեւ ընդունէն երբեք ու նստել իւր Զօրը ալ կոչմը։

Իսթանբուլի մէջ Վաղլիացի Վաղլիներ. Ղազար ալ զանազան տեսակով Սեփիսի յաղթեց նոր Սեփիսի հրաշքը. և յատուկ պահանջներով (Յայտարարէն նաւահանգիստը խրկելով գէպի շոգենալը երթալու քաղաք, ուր մոնեթը ժամանակ սախոքերը բռնէ. «Վերեւ թէ գետ իմ ժողովրդեանս ազատելու ժամանակը չէ հասած»։

— Զապէշխաննէն հեռագրով եկած ըւրերը առ Վաղլիացի Վաղլիացի սուրբ Վաղարս ի նպատակ Վաղլիացի բանակին է. և մեր լրագր հետեւեալներն են. այն է այն ամսոյ մէջ Վաղլիացի բանակը յարձակում մի ընելով Սեփիսի քաղաքին վերայ, առեր են յիշեալ քաղաքը սուր կը գրաւուի եղբ. թէ ոչ ոք թագաւոր. պատերազմին մէջ վերադարձուին, և իւր զօրքը փախուտ տալուն Վաղլիացի ձեռքը գերի կը մնայ, և քանի մի յորէն յետոյ կը մեռնի. Զատուտեալ ըւրերն են «այս և որպէս թէ քան

տարիեայք ազատութեան են՝ ինչպէս և Ս. Բթռուռոյս կողմանէ խրկուած պատգամաւորք։ Եւս լրայն չենք կրնար երաշխաւորել, և միաբանութիւնս եւ թէ ուրախութիւն մի ունիւ այն է իւր սիրելեացը ազատութեան յայտը, և անձկանալով իրապասեմք նոցա վերադարձին։ Եւ այս լուրը եկած օրուան գիշերը, Եւգրիսացոց Հիւպատոսարաւնը ճրագափառութիւն ըրաւ։ Տար երկկիւնք որ այս ալ անցեալներուն պէսան ըստուգութիւն չունենար։

— Տիգրանակերտէն ընդունած նա մակենքին գովութեամբ կը գրեն տեղւոյն Արբազան Բաղնորդին աշխատութեանցը և ուսման յաւաքողի մութեան ունեցած փախալին վրայ։ Բաղաբին մէջ եղած դպրոցները ըստ օրինի բարեկարգելէն յետոյ, գիւղերուն մէջ ևս օրինաւոր դպրոցներ հաստատել և վարժապետներ կարգած է։ Եւ մասնաւորապէս շնորհակալ կ'ըլլան Լմեն։ Արբազան Հօրէն, որ անցեալ տարի բարեհաճեցաւ Սուրբ Բթռուռոյս կալուածոց արդիւնները մողվելու և աչքէ անցնելու համար Գեր. Տ. Եակոբ Ս. արքեպիսկոպոսը խրկել այն կողմերը։

Յիշեալ Արբազան եպիսկոպոսը ինչպէս կը գրեն, Տիգրանակերտու բոլոր շրջակայ գիւղերը այցելութիւն ընելով և ամեն տեղ յատենի ծանուցմամբ սէր ունենալ կը քարոզէ ազգի եկեղեցիի և գաղղայաց վրայ։ Եւ ըստ խնդրանաց բարեպաշտ ժողովրդոց և թոյլ փոքուցեան բարեխնամ Բաղնորդի շատ գիւղեր դպրոց աստիճան տաւած է։ և Արբոց Սահաբայեցւոց վանուց մէջ ալ Կազբէ գիւղի ժողովրդոց թախանձանաց և խնդրանաց համեմատ՝ Տէր Փոքոսեան տիրացու Եովհաննէսը քահանայ ձեռնադրած է ձրիապէս։

Բայց Տիգրանակերտու շրջակայները եղած Բիւրտերուն վրայ, աստիկ

կը գնդապարտ շաղաք տնէ հարանա հարութիւնքը չի պատմուի կ'ընեն և յայտերին միայն բարեխնամ տէրութեան վրայ դրած են, մասնաւոր չորք կուսակալութեան բարեկարգութեան որ սկսած է կարելի եղածին չափ մոզովքեան թշուառութեանց պատճառները սրմամբ ընել։

— Ինչպէս ծանուցած եմք Աշտուշի Գեր. Եովհաննէս արքագոն արքեպիսկոպոսի անօրինական տեղաց յուստ և երկրպագութեան գալը յիշեալ Արբազան ամաց վերջերը ուղեւորեցաւ դէպի Կ. Պօլիս։ Եւ Գեր. մանիկեցի (Սարաշ) Գեր. Տ. Ս. Կըրտիչ որրազան արքեպիսկոպոսն ալ հասաւ Ի Ս. Բթռուռ, և ըստ արժանւոյն պատուեց Լմեն։ Արբազան Հօրը վարդապետ և Եաստիճի խրկելով ընդ յառաջ, և սիրով ընկալաւ։

— Եովսէփէն լուր կաւտան թէ ամայս վերջերը հինգ հատ անգղիացի պատերազմական ծաւեր հասած են յիշեալ նաւահանգիստը ընդ հրամա նաւարութեամբ Ս. Խրերիսական ծաղաւ նաւատորմին ծովապետ Խառ. Ս. Լուէնս Բաշգի։ Եւ հետ դհետե թէ նաւատորմը և թէ նաւապետը կռւած յայցելութիւն Ս. Բաղաբին։ Սոցա երթալէն յետոյ հինգ հատ ևս պիտի գայ կ'ըսուի։

— Ի վաղուց անտի Ս. Բաղաբի մէջ զիսաւոր ազգաց յատուկ բժիշկ գեղարան և հիւանդանոց կար և նազգիս համար այդ միութարութիւնը որա կաւ էր։ Արբազան Պատրիարք Հօր նոր ձեռնարկութեանց մին ալ գեղարան հաստատել և բժիշկ ունենալ ժամանակին ծանուցած եմք Ս. Բթռուռոյս արդի բժշկի արձանագրութիւնը կը յայտեն մէկ տարուան մէջ հինգ հազարի մօտ հիւանդ նոցա իր զանաքան ազգերէ, և խիստ շատերուն ալ ձրի դեղ տրուիլը։

Սեր նպատակը ոչ բժշկին գործունեութիւնը և ոչ հիւանդաց բաղձմութիւնը յայտնել է, այլ մինչ ցարդ Ս. Վաղարշի մէջ որ իւր անուամբը ու յատկութեամբը և անօրինական տեղեաց եղականութեամբը բարդ աշխարհի մէջ առաջինն է, մինչ ցարդ կ'ըսեմք հասարակութեան համար հիւանդանոց մի չունենան է որ կը յիշեմք: Թէ և անուրանալի է Ռուսաց և Վաղարշաց հիւանդանոցներուն անխորհր հիւանդ ընդունելին, բայց որովհետեւ չափաւորեալ թիւ մի որոշեալ է իրեն կանոն, անկէջ աւելի չընդունուիր. ուստի շատ ժամանակ եղած է, որ աղքատ հիւանդք անխորհամ մնացած են:

Իսրայէլում կառավարութեան հոգը որ միշտ աղքատաց հանգստութիւն և անգործութիւն ունենալին է, անցեալ տարի Պերու.թ. գումարեալ քաղաքական ընդհանուր ժողովին մէջ, զորք ժամանակին յիշած էմք, Ս. Վաղարշի մէջ կառավարութեան կողմանէ հասարակաց հիւանդանոցի մի չիմուիլը առաջարկեալ և անդէկադիլը 'Կոմսակոսի կուսակալին իրկած էր, 'Ամսոյ մէջ հրամանն ընդունեց կառավարութեան դրամովը հասարակաց հիւանդանոց մի չիմել յաւաքութիւն և 'ի միթարութիւն աղքատ և անաէր հիւանդաց:

— 'Ամսոյ 10ին 'Լեզոկիայէն եկու Սկրտիշեան Կարապետ անուն տղան ժառանգաւորաց ուսումնարանի աշակերտացու, և ըստ կանոնի բժշկէն քննուելով 'ի չարտ աշակերտաց ընդունուեցաւ:

Իժմէ Պոյագրոյն օրինիլ:

Ըմնապատիւ Սրբազան Հոյր.
Լեզոկիայի Կարապետ Սկրտիշեան տղան ըստ բժշկական օրինոց քննեցի

որ կազմութեամբ և ներքին զգայութեամբ առաջը բնական կը վիայեմ:

Նուստ Սահակ Գիթապճիեան.
1803 'Արիւ 23
Երուսաղէմ:
Բժիշկ Ս. 'Աթուոյս
Երուսաղէմ:

— Սուրբ 'Լեռնոյ տպարանէն 'ի ըյս ընծայուած գրքերը առ ոյժմ հետեւեալ տեղերը կը վաճառուին յառանգի հաշուով անփոփոխ:

Իերիա (Հալէպ) 'Արժ. Տ. Խաչատուր Վահանայիս գրասենեակը:

'Կոմսակոս սուրբ Սարգիս 'Լեզոկիային:

Վահրէ Ծմբաւանայի Լաղարով մեծապատիւ 'Այս Սիմէօնի վաճառատունը:

Ծմբաւան Սեմ. Տէտէեան եղբարց գրատունը:

Կիւրիւն 'Արժ. Տէր Վասպարքահանայի ձեռամբ:

Խարբերք Սեմ. Ըստուածատուր աղա Ֆէրմանեանի վաճառատունը:

Կ. Պօլիս. Սեմ. Սարգսբեան և այլ գրավաճառաց քով:

Տիգրանակերտ Վահագեան Սեմ. Յովհաննէս աղայի վաճառատունը:

Հանգիսիս բաժանորդ գրուիլ փութաբողները կրնան վերջգրեալ անձանց միջոցաւ և կամ ուղղակի Սուրբ Լուսաղէմ գրեւով իրենց փափաքը լեցընել:

ՄԱՐԼՈՅ ՅԱՆՁՆՈՒԱԾ:

Սաղմոս Խաչարագիր 18 բունթօ:

Տոնացոյց միջակ:

'Կործք առաքելոց: